

Sygn. akt VII U 1650/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2023 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 kwietnia 2023 roku w Warszawie

sprawy K. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o emeryturę pomostową

na skutek odwołania K. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 2 września 2021r., znak: (...)

z dnia 7 października 2021r., znak: (...)

1. zmienia zaskarżone decyzje w ten sposób, że przyznaje K. Z. emeryturę pomostową od dnia 6 lipca 2021 roku;
2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie;
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz K. Z. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

K. Z. w dniu 25 października 2021r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 2 września 2021r., znak: (...), odmawiającej przyznania prawa do emerytury pomostowej, wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do złożenia odwołania. Zarzucił niezgodność stanowiska organu rentowego ze zgromadzonym materiałem dowodowym, polegającą na błędnym uznaniu, iż w okresie od 1 stycznia 2009r. do 5 lipca 2021r. nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze prac wymienionych w ustawie o emeryturach pomostowych – w załączniku 2 poz. 14, tj. prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego, gdyż w w/w okresie zajmował się również obsługą, konserwacją i naprawami podległych urządzeń. Tymczasem w rzeczywistości stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy wytwarzaniu, przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i cieplnych na stanowisku starszy operator sprzętu ciężkiego w okresie od 1 stycznia 2009r. do 5 maja 2021r., kwalifikowane do prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego według załącznika nr 2 pkt 14 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych.

Mając powyższe na względzie ubezpieczony wniósł o zmianę decyzji ZUS poprzez przyznanie prawa do emerytury pomostowej zgodnie z przepisami ustawy o emeryturach pomostowych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ponadto, wniósł o zasądzenie od ZUS na jego rzecz kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając swe stanowisko, ubezpieczony wskazał, że decyzją z dnia 2 września 2021r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił przyznania prawa do emerytury pomostowej, ponieważ nie uwzględnił jako zatrudnienia w szczególnych warunkach okresu od 1 stycznia 2009r. do 5 lipca 2021r. Według Zakładu postępowanie wyjaśniające przeprowadzone z pracodawcą (...) S.A. nie potwierdziło, iż w tym okresie ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace wymienione w ustawie o emeryturach pomostowych. Ubezpieczony wskazał, że z takim stanowiskiem ZUS nie można się zgodzić, gdyż ocena jego stanowiska starszy operator sprzętu ciężkiego jest całkowicie dowolna i niezgodna z rzeczywistością. (...) S.A. w piśmie z dnia 29 lipca 2021r. wyjaśnił Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, że ubezpieczony, jako starszy operator sprzętu ciężkiego, obsługiwał sprzęt ciężki i transportowy przy wykonywaniu zleconych prac oraz odpowiadał za prowadzenie eksploatacji urządzeń zgodnie z wymogami instrukcji eksploatacyjnych. Obsługa sprzętu ciężkiego jest jedną z głównych i jednocześnie podstawowych czynności, od których zależy bezpieczeństwo pracującego zakładu - elektrociepłowni.

Ubezpieczony wyjaśnił dalej, że zajmował się obsługą sprzętu ciężkiego i transportowego. Za jego pomocą podawał paliwo do kotłów elektrociepłowni, a brak możliwości podania energii do kotłów wiąże się z brakiem możliwości produkcji energii cieplnej i elektrycznej, co w konsekwencji prowadzi do awarii w skali całego miasta. W tej sytuacji zagrożone jest bezpieczeństwo publiczne mieszkańców (...) W.. Podawanie paliwa do produkcji z użyciem sprzętu ciężkiego i transportowego stanowi zatem jedno z pierwszych ogniw w całym łańcuchu procesu produkcyjnego. Przerwanie któregokolwiek z nich oznacza awarię z negatywnymi skutkami dla społeczeństwa.

Ubezpieczony wskazał także, że jego głównym zadaniem była obsługa sprzętu ciężkiego i transportowego, a nie, jak twierdzi ZUS, obsługa, konserwacja i naprawa podległych urządzeń. Wskazał, że nie zajmował się konserwacją i naprawami sprzętu ciężkiego i transportowego. Przed przystąpieniem do pracy jego zadaniem było jedynie sprawdzenie poziomu oleju oraz upewnienie się, że maszyna nie jest uszkodzona. Po zakończeniu pracy musiał ją oczyścić, zatankować i pozostawić następnemu pracownikowi do korzystania. Niewłaściwa eksploatacja maszyny mogła przyczynić się do awarii urządzeń, czego efektem mogło być zatrzymanie procesu podawania paliw do produkcji. Ubezpieczony przez cały okres zatrudnienia w (...) S.A., czyli od 7 października 1985r. do 5 lipca 2021r., pracował jako operator sprzętu ciężkiego. Zmianie ulegała jedynie nazwa stanowiska pracy. Poza tym również w okresie od 1 maja 2005r. do 31 grudnia 2008r. pracował jako starszy operator sprzętu ciężkiego, a tego okresu ZUS nie zakwestionował. (...) S.A. w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 5 lipca 2021r. potwierdził, że ubezpieczony w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace przy wytwarzaniu, przesyłaniu energii elektrycznej i cieplnej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i cieplnych na stanowisku starszy operator sprzętu ciężkiego, kwalifikowanym do prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego według załącznika nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych. Również w zaświadczeniach z dnia 7 września 2021r. i 18 października 2021r. pracodawca potwierdził, iż K. Z. pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.

Ubezpieczony wskazał, że organy administracji zobowiązane są do podejmowania wszelkich kroków niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy. Tymczasem w przedmiotowej sprawie ZUS, uzyskawszy pełne informacje od pracodawcy, zinterpretował je w sposób nieprawidłowy i na jego szkodę. Podkreślił, że nie może być pokrzywdzony przez błędną i całkowicie dowolną interpretację przedstawionej dokumentacji przez ZUS. Prawo do emerytury pomostowej w jego ocenie powinno zostać mu przyznane, gdyż spełnia wszelkie warunki wskazane w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych (odwołanie z dnia 21 października 2021r., k. 5-6 a.s.; wniosek o przywrócenie terminu z dnia 21 października 2021r., k. 3 a.s.).

K. Z. w dniu 25 października 2021r. złożył również odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 7 października 2021r., znak: (...), zarzucając błędne zastosowanie art. 114 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, art. 61a § 1 k.p.a., a także § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, co doprowadziło do nieprawidłowego uznania, że ubezpieczony, składając do ZUS zaświadczenie (...) S.A. z dnia 7 września 2021r., wnioskował o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej, podczas gdy w rzeczywistości jego zamiarem było złożenie do protokołu odwołania od decyzji ZUS odmawiającej prawa do emerytury pomostowej z dnia 2 września 2021r., znak: (...).

Mając powyższe na względzie ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i potraktowanie złożonego przez niego zaświadczenia z (...) S.A. jako odwołania od decyzji ZUS odmawiającej prawa do emerytury pomostowej z dnia 2 września 2021r., a następnie o zmianę w/w decyzji ZUS poprzez przyznanie prawa do emerytury pomostowej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych. Ponadto, ubezpieczony wniósł o zasądzenie od ZUS na jego rzecz kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając swe stanowisko, wskazał, że decyzją z dnia 7 października 2021r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wszczęcia postępowania o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej i poinformował, że strona ma prawo złożyć wniosek o ponowne ustalenie prawa do świadczenia po uprawomocnieniu się wcześniejszej decyzji, wydanej w tej samej sprawie. Prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Zakład odmówił wszczęcia postępowania w sprawie ponownego rozpatrzenia prawa do emerytury pomostowej, gdyż wraz z wnioskiem z dnia 8 września 2021r. nie zostały złożone nowe dowody ani też nie zostały ujawnione nowe okoliczności zaistniałe przed wydaniem przedmiotowej decyzji, które miałyby wpływ na nabycie prawa do świadczenia. Według Zakładu informacje zawarte w zaświadczeniu z dnia 7 września 2021r. były już analizowane podczas wydawania decyzji z 2 września 2021r., ale ubezpieczony z takim stanowiskiem nie zgodził się. Wyjaśnił, że składając w ZUS zaświadczenie z dnia 7 września 2021r. nie miał zamiaru wszczynania postępowania o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej. Chciał do protokołu złożyć odwołanie od decyzji ZUS odmawiającej prawa do emerytury pomostowej z dnia 2 września 2021r. Pracownik ZUS błędnie go pokierował i zamiast pomóc, wprowadził w błąd. Tym samym ZUS niepotrzebnie wszczął postępowanie o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej. W decyzji z 2 września 2021r. wskazał, iż w okresie 1 września 2009r. do 5 lipca 2021r. ubezpieczony nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac wymienionych w ustawie o emeryturach pomostowych, tj. prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Przedkładając zaświadczenie z dnia 7 września 2021r. ubezpieczony chciał wyjaśnić tę kwestię, a nie wszczynać kolejne postępowanie. Biorąc powyższe pod uwagę, w ocenie ubezpieczonego, należy stwierdzić, iż zaskarżona decyzja ZUS powinna zostać uchylona, a ubezpieczony powinien otrzymać należną mu emeryturę pomostową (odwołanie z dnia 21 października 2021r., k. 12-13 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołań od obu zaskarżonych decyzji na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c., a uzasadniając odpowiedź na odwołanie, wskazał, że K. Z. po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego z pracodawcą (...) S.A. organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od 1 września 2009r. do 5 lipca 2021r. Na podstawie przedłożonych przez pracodawcę dokumentów Zakład ustalił, że w spornym okresie ubezpieczony, jako starszy operator sprzętu ciężkiego, zajmował się również obsługą, konserwacją i naprawami urządzeń, a prace naprawcze i konserwatorskie nie powinny być zaliczone do prac określonych w punkcie 14 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, tj. prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Wobec powyższego zaskarżoną decyzją z dnia 2 września 2021r. odmówiono ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej. Następnie, w dniu 8 września 2021r. wpłynął wniosek ubezpieczonego o ponowne rozpatrzenie sprawy wraz z zaświadczeniem z dnia 7 września

2021r. Wskazane zaświadczenie nie wpłynęło jednak na stanowisko organu rentowego w przedmiocie prawa do emerytury pomostowej. W związku z tym kolejną decyzją z dnia 7 października 2021r. Zakład ponownie odmówił K. Z. prawa do emerytury pomostowej (odpowiedź na odwołanie z dnia 24 listopada 2021r., k. 20 – 21 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. Z., ur. (...), był zatrudniony w (...) S.A. od 7 października 1985r. do 5 lipca 2021r. w pełnym wymiarze czasu pracy. Początkowo od 7 października 1985r. do 28 lutego 1987r. pracował na stanowisku operatora sprzętu ciężkiego, a od 1 marca 1987r. do 31 grudnia 1988r. jako maszynista żurawia samojezdnego. Następnie od 1 stycznia 1989r. do 24 kwietnia 1996r. zajmował stanowisko kierowcy – operatora sprzętu ciężkiego, zaś od 25 kwietnia 1996r. do 31 marca 2001r. był operatorem sprzętu ciężkiego. W okresie od 1 kwietnia 2001r. do 30 kwietnia 2005r. zajmował stanowisko starszego operatora-brygadzysty, natomiast od 1 maja 2005r. do 5 lipca 2021r. był starszym operatorem sprzętu ciężkiego.

K. Z., jako starszy operator sprzętu ciężkiego, pracował w Wydziale EC (...) w ciągłym ruchu, w systemie zmianowym pięciobrygadowym. W każdym dniu pracy w tym okresie, przebrany w ubranie robocze, zgłaszał się na stanowisku pracy w godzinach 6:00, 14:00 lub 22:00. Pozostawał do dyspozycji Dyżurnego Inżyniera Ruchu Zakładu (...). Jednym z podstawowym zadań ubezpieczonego było podawanie paliwa (węgiel) wykorzystywanego do produkcji energii elektrycznej i ciepłej. Jest to jedna z głównych i podstawowych czynności, od których zależy bezpieczeństwo pracującego zakładu – elektrociepłowni. Brak możliwości podania paliwa do kotłów oznacza brak możliwości produkcji energii ciepłej i elektrycznej, co w konsekwencji prowadzi do awarii w skali całego miasta. Ubezpieczony, jako osoba odpowiedzialna za podawanie paliwa do produkcji, stanowił pierwsze i podstawowe ogniwo w całym łańcuchu produkcyjnym zakładu. Podawanie paliwa w ilościach 1500-2000 ton w ciągu zmiany roboczej K. Z. wykonywał przy użyciu ciężkich maszyn, tj. spycharek gąsienicowych o pojemności lemieszki od 7 m⁽³⁾ do 11 m⁽³⁾ o mocach od 234 KM do 333 KM oraz ładowarek kołowych o pojemnościach łyżek roboczych 4 m⁽³⁾ i mocy 234 KM. Podając węgiel, ubezpieczony przebywał na zboczu zwału węglowego, na wysokości do 12 metrów. Do jego obowiązków należała także obsługa składowania węgla w zakładzie, wykonywana przy użyciu ww. spycharek gąsienicowych, polegająca na: formowaniu placów węglowych przez przepychanie, rozgarnianie i spiętrzanie węgla podawanego na plac węglowy z bieżących dostaw kolejowych oraz zagęszczaniu węgla w hałdzie za pomocą zestawu: spycharka i walec wibracyjny, celem zabezpieczenia składu węgla przed przegrzaniem i samozapłonem.

Niepoprawna obsługa zwału węglowego przez ubezpieczonego mogła spowodować pożar paliwa na hałdzie, a tym samym zagrożenie zarówno dla bezpieczeństwa ludzi, jak i dla zakładu, na dużą skalę. Pożar na hałdzie węgla mógł również skutkować poważną awarią środowiskową, tj. niekontrolowaną emisją do atmosfery szkodliwych pyłów i gazów, jak również brakiem możliwości podania węgla do produkcji, co mogło grozić zatrzymaniem zakładu, czyli brakiem produkcji energii ciepłej i elektrycznej.

W łańcuchu produkcji energii elektrycznej i ciepłej K. Z. uczestniczył także przy odbiorze odpadów paleniskowych, tj. popiołu i żużla, a także odpadów technologicznych z oczyszczalni ścieków, które na bieżąco, przy użyciu ładowarek kołowych, odbierał z pracujących urządzeń i przemieszczał na pola odkładcze lub ładował na samochody odbierające odpady. W ciągu zmiany roboczej takich odpadów powstawało kilkadziesiąt ton, a zakłócenie w ich regularnym odbiorze stwarzało ryzyko przerwania produkcji ciepła i energii elektrycznej.

Prace wykonywane przez K. Z. przy użyciu spycharek gąsienicowych na hałdzie węglowej, jak i ładowarek kołowych, pracujących z poziomu gruntu, określane są jako prace wymagające szczególnej ostrożności. Do tych prac zaliczają się:

- praca spycharką na hałdzie węglowej, jadąc równolegle do krawędzi wzdłużnej hałdy ze względu na zagrożenie zsunięcia się maszyny z operatorem na bok;
- podawanie węgla spycharką na zsyp nr 1 i zsyp nr 2 ze względu na zagrożenie zsunięcia się maszyny wraz z operatorem na stalową kratę zsypaną;

- praca spycharką w nocy przy odkrywaniu starego węgla ze względu na ograniczenie widoczności (parowanie węgla);
- praca na hałdzie spycharki z walcem wibracyjnym do wysokości 12 m ze względu na duże wibracje, które mogą spowodować ściągnięcie sprzętu na bok;
- czyszczenie drogi pożarowej wzdłuż całej hałdy węglowej i odcinka pomiędzy wiatą po biomase a placem węglowym od strony ul. (...), gdzie istnieje ryzyko obsunięcia się węgla na pracującą maszynę wraz z operatorem;
- praca ładowarką kołową w miejscach trudno dostępnych, ciasnych i o słabej widoczności stanowiących zagrożenie uszkodzenia rur, przewodów elektrycznych i konstrukcji stalowych.

K. Z., jako starszy operator sprzętu ciężkiego, był odpowiedzialny za prawidłową eksploatację powierzonego majątku. Niewłaściwa eksploatacja maszyn mogła przyczynić się do powstania awarii urządzeń, a tym samym spowodować zatrzymania w procesie podawania paliwa do produkcji. Ubezpieczony wykonywał także takie prace jak załadunek popiołu i żwiru albo biomasy na samochody. Obowiązkiem K. Z. był również przegląd techniczny maszyny przed rozpoczęciem zmiany roboczej, a po jej zakończeniu oczyszczenie maszyny, zatankowanie w zakładowej stacji paliw w EC (...), odstawienie na miejsce postojowe oraz udokumentowanie wykonanej pracy przez wypełnienie raportu pracy sprzętu.

Pracownicy (...) (...) nie zajmowali się naprawą sprzętu ciężkiego Zabroniono im wykonywania takich napraw, gdyż to podmioty zewnętrzne wykonywały prace remontowe i konserwatorskie sprzętu. Gdy powstała usterka, to ubezpieczony musiał wpisać usterkę do raportu i zgłosić to do przełożonego, żeby on mógł umówić osoby do wykonania naprawy. Bezpośrednim przełożonym ubezpieczonego od 2003r. był A. J.. Ubezpieczony, podobnie jak każdy inny operator, musiał dokonać codziennej oceny maszyny i sprawdzić płyny eksploatacyjne (świadectwo pracy z 5 lipca 2021r., k. 4 a.r.; świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z 5 lipca 2021r., k. 5 a.r. oraz akta osobowe; pismo z (...) S.A., k. 124 – 126 a.s; zeznania świadka A. J., k. 60 a.s.; zeznania świadka Z. O., k. 60 verte-61 a.s.; zeznania K. Z., k. 61 a.s.).

W latach 2009 - 2021 (...) S.A. miał podpisane umowy w zakresie prac naprawczych i konserwatorskich sprzętu z podmiotami zewnętrznymi: (...) S.A., (...) sp. j. W. i E. K. oraz (...) K. sp. j. (umowa z dnia 10 grudnia 2008r. z (...) S.A., umowa z 20 września 2012r. z (...) sp. j. W. i E. K., umowa z 7 marca 2017r. z (...) sp. j. W. i E. K., umowa z 25 lutego 2021r. z (...) K. sp. j., umowa z 7 maja 2021r. z (...) K. sp. j. – koperta stanowiąca załącznik do akt sprawy).

K. Z. w dniu 5 lipca 2021r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o emeryturę pomostową, załączając świadectwo pracy, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych i zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z (...) S.A. Rozpoznając powyższy wniosek, organ rentowy przeprowadził postępowanie wyjaśniające z pracodawcą ubezpieczonego (...) S.A. Po jego zakończeniu wydał decyzję z 2 września 2021r., znak: (...), w której odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, ponieważ K. Z. nie wykonywał po 31 grudnia 2008r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że do stażu pracy w szczególnych warunkach nie uwzględnił okresu zatrudnienia od 1 września 2009r. do 5 lipca 2021r., ponieważ przeprowadzone postępowanie wyjaśniające nie potwierdziło, by w tym okresie ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze prace wymienione w załączniku nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, tj. prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego, gdyż w w/w okresie zajmował się również obsługą, konserwacją i naprawami obsługiwanych urządzeń. Natomiast warunkiem decydującym jest wykonywanie pracy polegającej na bezpośrednim sterowaniu, tj. pracy wykonywanej przez osoby wyspecjalizowane w obsłudze urządzeń, maszyn i instalacji, niezbędnej do zapewnienia pełnej kontroli parametrów sterowanych urządzeń, a nie ich naprawianie i konserwowanie (wniosek z 5 lipca 2021r., k. 1-3 a.r.; decyzja z 2 września 2021r., k. 25 a.r.).

Następnie w dniu 8 września 2021r. ubezpieczony złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek i zaświadczenie z (...) S.A. z dnia 7 września 2021r. wskazujące, że w okresie nieuwzględnionym przez ZUS, a więc od 1 września 2009r. do 5 lipca 2021r., wykonywał stale i w pełnym wymiarze prace przy wytwarzaniu, przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych na stanowisku starszego operatora sprzętu ciężkiego, kwalifikowane do prac przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego, uwzględnioną w załączniku nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych – punkt 14 (wniosek i zaświadczenie z dnia 7 września 2021r., k. 27-28 a.r.).

Po analizie wniosku ubezpieczonego z dnia 8 września 2021r. i dołączonego do niego zaświadczenia organ rentowy wydał decyzję z dnia 7 października 2021r., znak: (...), w której odmówił wszczęcia postępowania o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej, ponieważ do złożonego wniosku ubezpieczony nie dołączył nowych dowodów ani też nie zostały ujawnione nowe okoliczności zaistniałe przed wydaniem tej decyzji, które miałyby wpływ na nabycie prawa do świadczenia. Organ rentowy wskazał, że informacje zawarte w zaświadczeniu z 7 września 2021r. były analizowane w decyzji z 2 września 2021r. (decyzja 7 października 2021r., k. 29 a.r.).

K. Z. złożył odwołania od obu decyzji wydanych przez ZUS - z dnia 2 września 2021r., a także z dnia 7 października 2021r. Składając je wskazał, że wniosek i zaświadczenie złożone do organu rentowego w dniu 8 września 2021r. miały stanowić odwołanie od decyzji z dnia 2 września 2021r. o odmowie przyznania prawa do emerytury pomostowej, a zaświadczenie z (...) S.A. z dnia 7 września 2021r. miało jedynie potwierdzić zasadność ubiegania się o emeryturę pomostową. Jednocześnie ubezpieczony wskazał, że nie miał na celu wszczynania postępowania o ponowne rozpatrzenie prawa do emerytury pomostowej. Chciał do protokołu złożyć odwołanie od pierwszej odmownej decyzji ZUS. Sąd dał wiarę twierdzeniom ubezpieczonego w tym zakresie i rozpoznał jego odwołania od obu decyzji.

W toku postępowania, postanowieniem z dnia 22 kwietnia 2022r. został dopuszczony dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu BHP na okoliczność, czy prace wykonywane przez K. Z. w okresie od 1 stycznia 2009r. do 5 lipca 2021r. w (...) S.A. mogą być kwalifikowane jako prace wykonywane w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (postanowienie z 22 kwietnia 2022r., k. 61 verte a.s.).

W opinii z dnia 4 lipca 2022r. biegły sądowy z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy mgr inż. K. T. wskazał, że z treści zeznań świadków i ubezpieczonego jednoznacznie wynika, że K. Z., jak i inni operatorzy sprzętu ciężkiego zatrudnieni w (...) (...) (EC (...)), wykonywali tylko prace związane z obsługą maszyn ciężkich. Wszystkie prace naprawcze, remontowe i konserwacyjne wykonywane były przez mechaników, czyli inne osoby. Ze złożonych w postępowaniu zeznań wynika, że takimi pracami zajmowała się firma zewnętrzna. (...) (...) z takim, przywołanym przez świadków, podmiotem zewnętrznym powinna mieć podpisaną umowę na realizację powyższych czynności, ale biegły wskazał, iż brak jest takiego dokumentu w aktach sprawy.

W dalszej części opinii K. T. wskazał, że przeanalizowane zeznania świadków i ubezpieczonego potwierdzają zapisy znajdujące się w załączonych do akt sprawy dokumentach dotyczących opisu stanowiska starszego operatora sprzętu ciężkiego w okresach: od dnia 1 maja 2005r. wraz z okresem spornym po 1 stycznia 2009r. (część B akt osobowych, k. 56 - opis stanowiska str. 2); od dnia 1 stycznia 2013r. (k. 18 akt rentowych), a także od dnia 26 czerwca 2015r. (k. 16 akt rentowych).

Wobec powyższego, po dokonaniu analizy wyników przeprowadzonego postępowania dowodowego oraz dołączonego do akt sprawy materiału, biegły stwierdził, że prace wykonywane przez K. Z. w okresie od 1 stycznia 2009r. do 5 lipca 2021r. w (...) S.A. mogą być kwalifikowane jako prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (opinia biegłego sądowego K. T. z 4 lipca 2022r., k. 68-75 a.s.).

Do powyższej opinii zastrzeżenia wniósł organ rentowy, wskazując, że biegły sądowy nie doprecyzował, jakie prace w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze wykonywał ubezpieczony. Podniósł również, że prace, które mogą być rozpatrywane jako możliwe do zaliczenia do rodzajów prac ujętych w punkcie 14 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, muszą spełniać wymogi związane z bezpośrednim sterowaniem, co obejmuje prace wykonywane przez osoby wyspecjalizowane w obsłudze urządzeń, maszyn i instalacji, niezbędne do zapewnienia pełnej kontroli parametrów sterowanych urządzeń, a nie naprawianych czy konserwowanych (pismo organu rentowego z dnia 22 sierpnia 2022r., k. 94 a.s.).

Wobec powyższych zastrzeżeń ZUS, Sąd dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego sądowego z zakresu BHP K. T. celem ustosunkowania się do zarzutów organu rentowego, zgłoszonych w piśmie z dnia 22 sierpnia 2022r. oraz dodatkowo sprecyzowania, jakie prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (zgodnie z którym punktem i załącznikiem) były wykonywane przez K. Z. w okresie od 1 stycznia 2009r. do 5 lipca 2021r. w (...) S.A. (postanowienie z dnia 25 sierpnia 2022r., k. 97 a.s.).

W opinii z dnia 21 listopada 2022r. biegły sądowy mgr inż. K. T. odniósł się do zarzutów organu rentowego. W pierwszej kolejności wskazał, że z zakresu czynności ubezpieczonego Zakład Ubezpieczeń Społecznych zakwestionował tylko zapis dotyczący naprawiania lub konserwowania urządzeń, zaś inne czynności formalnie nie zostały zakwestionowane. Biegły wyjaśnił, że temat naprawiania i konserwacji został wyjaśniony w zeznaniach świadków A. J. i Z. O. na rozprawie w dniu 22 kwietnia 2022r. Dodatkowo biegły sądowy, powołując się na zapisy umów dostarczonych przez (...) S.A. z podmiotami zewnętrznymi, stwierdził, że w okresie ich obowiązywania, a więc w latach 2009 - 2021 (aż do 2025r.), wszelkie kwestionowane przez ZUS czynności w zakresie wykonywania napraw i konserwacji sprzętu ciężkiego w EC (...), w ramach zatrudnienia ubezpieczonego na stanowisku starszego operatora sprzętu ciężkiego wykonywane były tylko i wyłącznie przez pracowników podmiotów zewnętrznych. Odnosząc się więc do wątpliwości ZUS, biegły sądowy podsumował, że K. Z. w ramach swoich obowiązków służbowych nie wykonywał napraw i konserwacji sprzętu ciężkiego. W dalszej części opinii wskazał, że chcąc określić, jakie czynności wykonywał ubezpieczony w ramach swoich obowiązków w łańcuchu dostaw paliwa (np. węgla, biomasy), w procesie produkcyjnym w EC (...), wystąpił do (...) S.A. o przedstawienie fotografii dnia roboczego K. Z.. Na podstawie otrzymanej odpowiedzi i innych dokumentów z akt sprawy ustalił dokładnie czynności wykonywane przez ubezpieczonego. Z poczynionych ustaleń wynika, że głównym zadaniem ubezpieczonego było podawanie i uzupełnianie paliwa (węgiel) wykorzystywanego w produkcji elektrycznej i cieplnej, a odpowiedni poziom węgla w zasobnikach węgla jest warunkiem prawidłowego nawęglania młynowni. W związku z tym niezbędne jest ciągłe monitorowanie poziomu węgla w zasobnikach węgla. Biegły stwierdził także, że brak węgla w młynowni doprowadzi do wygaszenia kotłów, efektem czego nie będzie produkowana energia elektryczna i ciepła, co spowoduje awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. Punktem krytycznym procesu nawęglania jest niski poziom węgla w zasobnikach węgla, co w sytuacji zmniejszenia ilości węgla poniżej dolnego poziomu krytycznego, może skutkować brakiem węgla w młynach i powyższą awarią. Prawidłowe reagowanie na takie symptomy zewnętrzne, stałe czuwanie nad właściwym poziomem węgla w zasobnikach węgla, można określić zatem jako bezpośrednie sterowanie procesem technicznym. Biegły podkreślił także, że K. Z., po odebraniu sygnału o niskim poziomie paliwa (węgla) w zasobniku węgla, rozpoczynał uzupełnianie węgla w zasobniku węgla do jego górnego akceptowalnego poziomu.

Według biegłego wszystkie czynności związane z pracami w zakresie bezpieczeństwa hałdy gwarantują, że węgiel, jako paliwo, będzie w każdej chwili dostępny do podania na kraty zsypanych zasobników węgla, przez co bez zakłóceń będzie się odbywała produkcja energii cieplnej i elektrycznej dla odbiorców publicznych i równocześnie nie wystąpi zagrożenie pożarowe.

Wobec powyższego biegły sądowy stwierdził, że K. Z. w okresie od 1 stycznia 2009r. do 5 lipca 2021r. w (...) S.A., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego według punktu 14 załącznika

nr 2 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (opinia uzupełniająca biegłego sądowego K. T. z dnia 21 listopada 2022r., k. 117- 127 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w tym w aktach ZUS i w aktach osobowych nadesłanych przez (...) S.A., które zostały ocenione jako wiarygodne, szczególnie że strony procesu nie kwestionowały ich.

Sąd oparł się także na opiniach biegłego sądowego z zakresu BHP. Opinie te zostały ocenione jako rzetelne, gdyż zostały wydane w oparciu o zgromadzone dokumenty, jak również przy uwzględnieniu zeznań świadków i ubezpieczonego. Ponadto treść tych opinii jest jasna i logiczna, a także wyczerpująco i przekonująco uzasadniona. Szczególną uwagę zwraca to, że w opinii uzupełniającej biegły sądowy odpowiedział na wszystkie zarzuty organu rentowego i wyjaśnił wątpliwe kwestie, odnosząc się do nowo zgromadzonego i bardziej szczegółowego materiału dowodowego, takiego jak umowy pomiędzy (...) S.A. i podmiotami zewnętrznymi, dotyczące usług remontowo-konserwatorskich sprzętu.

Sąd, uwzględniając powyższe, ocenił że opinie biegłego jako spójne ze zgromadzonymi w sprawie dowodami i zbieżne z opinią pracodawcy ubezpieczonego na temat wykonywanych przez niego czynności w ramach stosunku pracy, mogą stanowić podstawę dokonanych w sprawie ustaleń. Biegły dokładnie w nich opisał wykonywane przez K. Z. czynności i odniósł się do odpowiednich przepisów, formułując logiczne i zrozumiałe wnioski.

Istotne jest również i to, że organ rentowy, który kwestionował wnioski zaprezentowane przez biegłego sądowego w pierwszej wydanej w sprawie opinii, nie wniósł zastrzeżeń ani uwag do opinii uzupełniającej, w której biegły odpowiedział na wcześniejsze wątpliwości ZUS. Powyższe potwierdza, że ostatecznie opinie biegłego, należało ocenić jako jasne i zrozumiałe i uwzględnić je, dokonując ustaleń faktycznych i oceny prawnej.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły również zeznania ubezpieczonego oraz świadków A. J. i Z. O.. Ubezpieczony i świadkowie spójnie i zgodnie z tym, na co wskazują dokumenty, opisali rodzaj i charakter wykonywanej przez K. Z. pracy. Sąd nie miał podstaw, aby zeznaniom ubezpieczonego i świadków odmówić wiarygodności. W sposób logiczny i jasny przedstawili oni czynności wykonywane przez ubezpieczonego. Ponadto, odnieśli się szczegółowo do spornej kwestii wykonywania przez niego prac naprawczych sprzętu, co potem potwierdziły dodatkowe dokumenty przedstawione przez (...) S.A. oraz biegły sądowy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie K. Z. podlegało częściowemu uwzględnieniu.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz.U. z 2022r. poz. 1340, dalej jako u.e.p.) określa w art. 4 i art. 49 warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej. W myśl pierwszego z nich - w brzmieniu obowiązującym w dacie wydania zaskarżonych decyzji, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
5. przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6. po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Zgodnie zaś z art. 49 u.e.p., prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1. po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Przesłanki wymienione w przepisach art. 4 i art. 49 ustawy pomostowej, bez względu na to, na podstawie którego z przepisów rozważana jest możliwość przyznania prawa do emerytury pomostowej, muszą być spełnione łącznie. Oznacza to, że niespełnienie choćby jednego z tych warunków powoduje niemożność nabycia uprawnień emerytalnych, na co zwrócił uwagę m.in. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 26 kwietnia 2012r. (sygn. akt III AUa 252/12) oraz Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 18 lipca 2013r. (sygn. akt III AUa 1664/12).

W analizowanej sprawie sporne było tylko to, czy po 31 grudnia 2008r. K. Z. wykonywał prace w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych. Pozostałe przesłanki określone w art. 4 tej ustawy ubezpieczony spełnił – ukończył 60 lat, urodził się po 31 grudnia 1948r., ma okres pracy w warunkach szczególnych wynoszący co najmniej 15 lat, co ZUS potwierdził w decyzji z dnia 2 września 2021r., a także wykonywał prace o takim charakterze przed 1 stycznia 1999r., a ponadto jego okres składkowy i nieskładkowy jest dłuższy niż wymagane 25 lat.

Analizując, czy K. Z. po 31 grudnia 2008r. wykonywał prace w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, Sąd przeprowadził dowód z opinii biegłego sądowego, z dokumentów z akt osobowych i rentowych ubezpieczonego oraz dowód z jego zeznań, a także z zeznań świadków A. J. oraz Z. O.. Wynika z nich – co wcześniej potwierdził pracodawca K. Z. w wystawionych mu świadectwach i zaświadczeniach – że ubezpieczony zarówno przed 1 stycznia 2009r., jak i po tej dacie, wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.

Organ rentowy, mimo wyjaśnień składanych przez pracodawcę ubezpieczonego, wciąż wyrażał wątpliwości, czy praca wykonywana przez K. Z. w spornym okresie może być kwalifikowana jako praca w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, głównie z uwagi na okoliczność, że ubezpieczony rzekomo miał zajmować się pracami konserwatorskimi i naprawczymi sprzętu. Między innymi w celu wyjaśnienia w/w kwestii, w toku postępowania Sąd przesłuchał wnioskowanych przez ubezpieczonego świadków, którzy szczegółowo opisali wykonywane przez niego czynności, a także potwierdzili, że naprawy i konserwacje należały do innego podmiotu i przez K. Z. nie były wykonywane. Ta okoliczność została następnie potwierdzona dokumentami, które udostępnił (...) S.A., tj. umowami, jakie pracodawca ubezpieczonego zawierał z podmiotami zewnętrznymi, z których wynika, że tego rodzaju czynności, jak naprawy czy konserwacje, były wykonywane przez pracowników spółek (...) S.A., (...) sp. j. W. i E. K. i (...) K. sp. j. Ubezpieczony natomiast wykonywał tylko takie czynności, które mogą być kwalifikowane jako praca o szczególnym charakterze zgodnie z punktem 14 załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, co jednoznacznie potwierdził biegły sądowy, w szczególności w opinii uzupełniającej. Na powyższe wskazali również świadkowie, a także ubezpieczony w złożonych zeznaniach. Z wymienionych dowodów wynika, że K. Z. obsługiwał sprzęt ciężki. W ramach tego zajmował się podawaniem węgla wykorzystywanego do produkcji energii elektrycznej i ciepłej oraz składowaniem węgla poprzez przykładowo jego przepychanie, czy rozgarnianie za pomocą sprzętu. Czynności te realizował stale, a ich niewykonywanie poprawnie lub zaprzestanie wykonania, objawiające się brakiem

możliwości produkcji energii cieplnej i elektrycznej, prowadziłyby do awarii w skali całego miasta i mogłyby stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa publicznego. Czynności wykonywane przez ubezpieczonego wymagały zatem szczególnej ostrożności. Zarazem ubezpieczony nie wykonywał prac naprawczych i konserwatorskich przydzielonego mu sprzętu, gdyż nie miał na to przyzwolenia. Mógł jedynie zgłosić swoim przełożonym usterki i był zobowiązany sprawdzić wzrokowo stan sprzętu przed rozpoczęciem pracy. Natomiast naprawą zajmowały się podmioty zewnętrzne.

Analizując czynności realizowane przez ubezpieczonego, biegły sądowy szczegółowo je opisał i wskazał te, które pozwalają na uznanie jego pracy za pracę o szczególnym charakterze, zgodnie z ustawą o emeryturach pomostowych. W związku z tym organ rentowy ostatecznie nie zgłaszał dalszych uwag do tego, co wskazał biegły sądowy. To z kolei oznacza, że w sposób niebudzący wątpliwości zostało potwierdzone, że ubezpieczony po 1 stycznia 2009r. wykonywał prace o szczególnym charakterze zgodnie ze wspomnianą już ustawą o emeryturach pomostowych. Pozostałe warunki wynikające z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych również spełnił, czego nie kwestionował organ rentowy. Wobec powyższego powinien uzyskać prawo do emerytury pomostowej.

Mając to na uwadze, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 6 lipca 2021r. Przy czym zaznaczenia wymaga, że Sąd nie przyznał prawa do tego świadczenia od dnia złożenia wniosku, tj. 5 lipca 2021r., gdyż wówczas K. Z. był jeszcze zatrudniony w (...) S.A. Zgodnie z brzmieniem art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, obowiązującym w dacie składania wniosku o przyznanie prawa do emerytury pomostowej oraz w dacie wydawania zaskarżonej decyzji, przesłanką do przyznania wnioskowanego przez ubezpieczonego świadczenia było rozwiązanie stosunku pracy. Przewidywał to ustęp 7 art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych uchylony dopiero z dniem 20 kwietnia 2022r. Sąd jednak zobowiązany był stosować przepisy obowiązujące w dacie, w której ZUS wydał zaskarżone decyzje. W związku z tym prawo do emerytury pomostowej zostało przyznane ubezpieczonemu od 6 lipca 2021r., gdyż w tym dniu odwołujący nie pozostawał już w stosunku pracy i spełnił wszystkie obowiązujące wówczas warunki, konieczne do przyznania emerytury pomostowej, zaś w pozostałym zakresie odwołanie podlegało oddaleniu.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 100 k.p.c., zasądzając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz ubezpieczonego kwotę 180 zł, która została ustalona na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015r., poz. 1800 ze zm.). Pomimo przegrania w części sporu przez ubezpieczonego, z uwagi na niewielki zakres oddalenia jego odwołania, Sąd ocenił, że konieczne jest obciążenie organu w całości kosztami zastępstwa procesowego, dlatego też przyznał od organu rentowego na rzecz K. Z. kwotę odpowiadającą pełnej minimalnej stawce wynikającej z przepisów ww. rozporządzenia.

sędzia Agnieszka Stachurska